

ОСОБЛИВОСТІ КОНТРОЛЮ ЯК СПОСОБУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАКОННОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ НА ДЕОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЯХ

Лукашенко Альона Анатоліївна

*кандидатка юридичних наук, доцентка,
доцентка кафедри публічного управління та адміністрування
Національної академії внутрішніх справ
м. Київ, Україна*

Рябенко Софія Олександрівна

*слухачка II курсу на здобуття ступеня вищої освіти магістра
зі спеціальності «Правоохоронна діяльність»
Навчально-наукового інституту № 3
Національної академії внутрішніх справ
м. Київ, Україна*

Деокупація українських територій, звільнених від російських загарбників, є одним із найважливіших завдань України в умовах війни. Одним із ключових елементів цього процесу є забезпечення законності та правопорядку на деокупованих територіях. У цьому контексті контроль за діяльністю Національної поліції є одним із найважливіших інструментів забезпечення законності.

Контроль – це сукупність дій, спрямованих на перевірку відповідності певного об'єкта встановленим вимогам. У контексті діяльності Національної поліції контроль можна визначити як сукупність дій, спрямованих на перевірку відповідності її діяльності законодавству України та міжнародним стандартам. Метою контролю за діяльністю Національної поліції на деокупованих територіях є забезпечення законності та правопорядку, запобігання порушенням прав і свобод людини і громадянина, а також забезпечення прозорості та підзвітності поліції перед суспільством. Як правовий режим у державі, законність забезпечує загальну обов'язковість юридичних норм та виконання правових приписів. Відповідно, контроль є одним із способів забезпечення законності.

Проблематика контролю як способу забезпечення законності діяльності органів Національної поліції досліджується у юридичній літературі. Це наукові праці В. Б. Авер'янова, І. В. Арістової, О. М. Бандурки, Ю. П. Битяка, І. П. Голосніченка, А. Т. Комзюка, Т. О. Коломоєць, Т. П. Мінки,

В. М. Плішкіна, Д. В. Приймаченка, В. Л. Ортинського, В. В. Сокурєнка та інші. Стосовно деокупованих територій зазначена проблематика має окремі наукові розвідки таких вчених, як С. М. Гусаров – ефективний контроль основних суспільних процесів у взаємодії з громадою, законність дій самих поліцейських [1], Л. І. Каленіченко – сутність законності в діяльності поліції [2] та інші. Однак, в умовах воєнного стану дослідження не проводились, що потребує більш ретельного вивчення та подальших наукових розвідок.

Метою нашого дослідження є вивчення особливостей контролю як способу забезпечення законності діяльності органів Національної поліції України на деокупованих територіях. Задля реалізації мети було поставлено завдання визначити основні види та способи контролю органів Національної поліції на деокупованих територіях.

Принцип законності в діяльності поліції (ст. 8 Закону України «Про Національну поліцію») означає, що її діяльність побудована на підставі та в межах повноважень, визначених Конституцією та законами України; заборону виконувати злочинні чи явно незаконні розпорядження та накази [3].

Найбільш розповсюдженими видами контролю в діяльності Національної поліції на деокупованих територіях є такі як:

- за предметом контролю – внутрішній (здійснюється керівництвом поліції та підрозділами) та зовнішній (органами державної влади, місцевого самоврядування, громадськими організаціями, силами національного спротиву та іншими суб'єктами);

- за стадією виконання – превентивний (особлива роль дільничного офіцера поліції, профілактична діяльність підрозділів ювенальної превенції) та оперативний (як правило, оперативні підрозділи та підрозділи поліції спеціального призначення та інші);

- за відкритістю – гласний та негласний;

- за аналізом різних інформаційних даних – фактичний (вимірювання, вивчення даних, лабораторні дослідження тощо) та документальний (документування воєнних злочинів тощо);

- за сферою діяльності – антикорупційний.

Формами контролю здебільшого залишаються запити, інспектування, ревізії, перевірки, збір інформації.

Досить часто контроль реалізується у такий спосіб як регулювання його форм самостійними правовими актами, для внутрішнього контролю – це проведення службового розслідування, спеціальної перевірки. Поширеним для більшості видів контролю на деокупованих територіях в умовах воєнного стану стає міжнародний моніторинг (може включати спостереження, аудит та звіт), створення комісії з розгляду скарг; проведення внутрішнього аудиту; отримання освіти шляхом комбінації різних її видів (формальної, неформальної, інформальної) та форм (інституційна, індивідуальна, дуальна) освіти; співпраця з громадами деокупованих територій.

Таким чином, виокремлюються такі види контролю як способу забезпечення законності органів Національної поліції на деокупованих територіях, як внутрішній, зовнішній, превентивний, оперативний, гласний, негласний, фактичний, документальний та антикорупційний. Найбільш уживаним способом постає міжнародний моніторинг та отримання освіти та підвищення професійного рівня на робочому місці. Зазначені способи забезпечують контроль діяльності органів Національної поліції на деокупованих територіях, сприяють забезпеченню законності. Разом з тим, участь у бойових діях, розслідуванні воєнних злочинів потребує спеціалізованої підготовки самих поліцейських та подальших наукових розвідок.

Література:

1. Гусаров С. М. Робота органів поліції України на деокупованих територіях / Гусаров Сергій Миколайович // Проблеми сучасної поліцейстики : тези доп. III наук.-практ. конф. (м. Вінниця, 11 трав. 2023 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внут. справ, Наук. парк «Наука та безпека». Вінниця : ХНУВС, 2023. С. 25–30.

2. Каленіченко Л. І. Сутність законності в організації та діяльності Національної поліції України. *Правоохоронна функція держави: теоретико-методологічні та історико-правові проблеми*. Харків, 2019. С. 89–91.

3. Про Національну поліцію: Закон України від 2 липня 2015 р. № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 40-41. Ст. 379. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-359-3-32>

ПРАВОВИЙ ВИСНОВОК ВЕРХОВНОГО СУДУ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЄДНОСТІ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ

Лупу Юліана Дмитрівна

аспірантка кафедри публічного права

*Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського
м. Київ, Україна*

Судовий захист прав, свобод та інтересів людини та громадянина, прав та інтересів юридичних осіб, а також інтересів держави у різних видах суспільних правовідносин ґрунтується на принципі верховенства права.